

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-2

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Mikulčice-Valy. Věderko nalezené v jednom z říčních ramen
(viz obr. 5. na str. 28)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2012

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 48. Knínice u Boskovic (okr. Blansko), parc. č. 66. Vyznačení plochy výzkumu A027/2011 (černě).

Abb. 48. Knínice u Boskovic (Bez. Blansko), Parzelle Nr. 66. Grabungfläche A027/2011 (schwarz) im Katasterplan.

KNÍNICE U BOSKOVIC (OKR. BLANSKO)

Intravilán městyse, parc. č. 66 (akce A027/2011). Vrcholný středověk, novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl proveden v jarních měsících roku 2011 společností Archaia Brno, o. p. s. Vlastní výzkum byl vyvolán stavebním záměrem na parcele č. 66 a přesunem roubené stavby č. p. 112 do skanzenu Živého muzea ve Světlé, celkově byla prozkoumaná celá plocha pod roubenou stavbou (obr. 48).

Knínice u Boskovic leží při východním okraji Boskovické brázdy ve výšce 377 m n. m. Poprvé se s nimi setkáváme ve středověkých falzech na počátku 13. století. Již roku 1279 byly Knínice městečkem a roku 1284 získaly právo se opevnit. Při farním kostele sv. Marka je roku 1447 doloženo proboštství kláštera Klášterní Hradisko (zaniklo počátkem 16. století). Po značných škodách za třicetileté války a požáru roku 1690 došlo k dočasné redukci obyvatel a zástavby městečka (Kuča 2000, 923–925).

Vlastní roubený dům č. p. 112 se nacházel v uliční části parcely č. 66, přičemž do ulice byl orientován okapově. Data získaná pomocí dendrochronologie kladou výstavbu domu za rok 1692, patrně vznikl při obnovování vesnice po ničivém požáru v roce 1690. Dům byl členěn na čtyři části (komora, síň, světnice, světnička). V domě byly nejprve položeny sondy (1 - 4) v prostoru světnice. V sondě 1 se podařilo odhalit hruškovitou, do hloubky 1,4 m ve spraši vybudovanou skryš – loch, patrně ze 17. století. V sondách 2 - 4, pod vrstvami mladších novověkých dusaných podlah, byly odkryty zasypy zahloubeného suterénu dřevohliněného domu. Hrany půdorysu suterénu orientovaného štítovou stranou do ulice byly zachyceny v sondách 2 ve světnici a 5 ve světničce. Suterén, o přibližných rozměrech 4,5 x 6 m, nerespektoval současnou dispozici domu a ani pozdější uliční čáru. Keramický materiál ze zánikové vrstvy umožňuje datovat suterén na konec 13. století. Sondy v síni (7, 8) odkryly pozůstatky menšího mladšího suterénu, o rozměrech cca 3 x 5 m, orientovaného již podélnou stěnou k ulici. Na základě fragmentů keramiky lze klást zánik tohoto suterénu na začátek 15. století. Zahloubený suterén byl doplněn štetovou pochozí vrstvou v nejbližším okolí. Důvodem zániku tohoto mladšího suterénu byla pravděpodobně stavba nového domu, který následně zanikl požárem v roce 1690 (požárový horizont doložen). V prostoru síně se nacházelo několik do podlaží zahloubených zásobních jam datovatelných do 15. století. V sondě 6 ve světničce byla odkryta zahloubená vydřevená odpadní jáma s množstvím novověkého materiálu (20. století). Zajímavostí je nález pražského groše Vladislava Jagellonského pod prahem vstupu ze síně do komory, v kontextu keramiky ze 17.–18. století. Snad by se mohlo jednat o úmyslnou stavební oběť.

Při výzkumu se podařilo doložit a zdokumentovat kontinuální osídlení v prostoru domu č. p. 112 v Knínicích u Boskovic od konce 13. století do současnosti.

Miroslav Dejmal, Hynek Zbránek

Literatura

Kuča, K. 2000: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. II. díl: H-Kole.* Praha: Libri.

Resumé

Knínice u Boskovic (Bez. Blansko), Parzelle Nr. 66. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

KROMĚŘÍŽ (OKR. KROMĚŘÍŽ)

Ul. Osloboditelů/Velehradská, Rybalkova kasárna, parc. č. 890/68. Středohradištní období. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během výzkumu polykulturního sídelního areálu (viz část Doba římská a doba stěhování národů) byla v jižní části staveniště odkryta menší koncentrace objektů raně středověkého stáří. Z výplní pětice běžných sídlištních

objektů a zbytku mělce zahloubené čtvercové chaty se zbytkem otopného zařízení v západním rohu pochází obvyklý sídlištní materiál zařaditelný nejspíše do středohradištního období. Pozoruhodný je evidentně reutilizovaný zlomek figurálně zdobené římské keramiky terra sigillata z výplně objektu 530.

David Parma

Resumé

Kroměříž (Bez. Kroměříž), Osloboditelů/Velehradská Straße, ehemalige Rybalkov-Kaserne, Parzelle Nr. 890/68. Mittelburgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

KUROVICE (OKR. KROMĚŘÍŽ)

**Intravilán obce. Středověk. Vesnice/tvrz. Záchran-
ný výzkum.**

Při stavbě vodovodu v obci Kurovice byly ve startovacích výkopech pro protlak poblíž tvrze nalezeny zlomky středověké keramiky (14.–15. století). V jedné ze sond bylo také zdokumentováno středověké souvrství, které může být díky své poloze považováno za část dvojitého příkopu obepínajícího poblíž stojící tvrz.

Ivan Čižmár

Resumé

Kurovice (Bez. Kroměříž), Innenbereich der Gemeinde. Mittelalter. Dorf/Feste. Rettungsgrabung.

LITOSTROV (OKR. BRNO-VENKOV)

**Střední část intravilánu (před č. p. 5). Středověk
(13. století?). Vesnice. Záchraný výzkum.**

Lokalizace: S-JTSK 617920.85:1155250.36.

Dne 31. 8. 2011 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchraný archeologický výzkum ve střední části intravilánu obce Litostrov v souvislosti s výstavbou splaškové kanalizace. Liniový výkop, jenž byl veden podél severozápadní strany páteřní komunikace, porušil v prostoru před domem č. p. 5 středověkou sídlištní vrstvu. Místo se nachází v nadmořské výšce okolo 438 m, uprostřed jižního svahu, který se zvedá nad bezejmenným levým přítokem Bílé vody. Přesná poloha lokality je na ZM ČR 1:10 000, list 24-31-25 určena bodem o souřadnicích 482:329 mm od Z:J s. č.

Prostorově nepříliš rozsáhlá vrstva byla zachycena v hloubce 1,1 až 1,2 m pod úrovní stávající asfaltové vozovky. Jejím vzorkováním se podařilo získat pouze několik nevýrazných zlomků středověkých keramických nádob, z nichž část je vyrobena z materiálu s příměsí tuhy.

Michal Přichystal

Resumé

Litostrov (Bez. Brno-venkov). Bei der Rettungsgrabung im Zentralteil der Gemeinde wurde mittelalterliche Schicht entdeckt.

MIKULČICE (OKR. HODONÍN)

Hradiště Mikulčice-Valy, akropole, výzkum „III. kostel 2011“ (č. 88). Středohradištní období. Sakrální architektura, interiérové hroby, sídliště. Ověřovací výzkum.

V létě a na podzim 2011 proběhl ověřovací výzkum mikulčického III. kostela – tzv. trojlodní baziliky (obr. 49). Výzkum byl realizován jako součást projektu „Archeologický park Mikulčice-Kopčany, aktivita Vyzdvižení kopií základů kostelů“, financovaného z operačního programu Přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007–2013 (Evropský fond regionálního rozvoje). Archeologickou část projektu zajišťuje mikulčické pracoviště Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Celá akce, plánovaná na roky 2010–2012, představuje postupný ověřovací výzkum mikulčických kostelů č. 3 až 5 a 8 až 10. Cíle projektu a metoda ověřovacího výzkumu jednotlivých staveb byly stručně pojednány v předběžné zprávě o prvním zkoumaném objektu v rámci této akce – „knížecím paláci“ (Poláček, Škojec 2012).

Mikulčický „třetí“ kostel byl objeven a zkoumán J. Poulíkem a M. Kostelníkovou v letech 1956 a 1957 (Pouлік 1975, 73–88). Jde o jedinou vícelodní sakrální stavbu v Mikulčicích a současně největší dosud známý velkomoravský kostel. K trojlodí stavby s východní apsidou byly na západní straně připojeny dvě další prostory – atrium a nartex. V interiéru trojlodí a nartexu bylo odkryto několik hrobů, které patřily významným jedincům z okruhu vládnoucí vrstvy Velké Moravy. Kolem kostela bylo prozkoumáno pohřebiště s přibližně 550 hroby, jejichž hustota a vzájemné překrývání svědčí o značné intenzitě pochovávání. Pohřebiště vyniká počtem bohatých hrobů se zlatými či stříbrnými šperky, meči, ostruhami, honosnými soupravami opaskových kování a předměty cizí provenience (Poláček 2006, 6–7).

Výzkum z let 1956–57 nebyl dosud řádně zpracován. Necháme-li stranou poměrně početná historicko-umělecká pojednání o stavbě, jsou k dispozici především stručné zprávy o výzkumu a předběžná archeologická hodnocení architektury i pohřebiště (např. Pouлік 1975, 73–88; Klanica 1986, 132–136; Poláček, Marek 2005, 56–67; Galuška, Poláček 2006, 125–128; Ungerman, Kavánová 2010). Bližší pozornost byla věnována některým vybraným problémům nálezové situace, např. hrobu 580 v hlavní lodi kostela (Klanica 1993; Košta, Hošek 2008 a řada dalších prací).

Nový výzkum 2011 přispěl zejména k upřesnění půdorysné dispozice stavby a použité stavební technologie, jakož i k poznání problematiky interiérových hrobů. Na-